

Φόρος στα χρηματιστήρια υπέρ των φτωχών

Στη Βέρνη, την περασμένη εβδομάδα, ο ΟΗΕ και η Παγκόσμια Τράπεζα συμφώνησαν «... στη δημιουργία ομάδας έκτακτης δράσης για να αντιμετωπιστεί η παγκόσμια επισιτιστική κρίση»!!! Στη συνάντηση αυτή επανήλθαν τα μεγάλα ζητήματα της ανάγκης οργάνωσης και ενίσχυσης των αγροτικών πολιτικών στις αναπτυσσόμενες χώρες, ώστε να ανταποκριθούμε στην αύξηση της ζήτησης τροφίμων κατά 50% ως το 2030. Ο Μπάνγκι Μουν απηύθυνε έκκληση για άμεση συλλογή 2,5 δισ. δολαρίων ώστε να αποτραπούν άμεσες εκρήξεις σε 37 χώρες.

Το 2002 οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και οι πλουσιότερες χώρες του κόσμου συμφώνησαν και δεσμεύτηκαν να δίνουν στο εξής τουλάχιστον το 0,7% του ΑΕΠ τους για να βοηθήσουν τις πλέον φτωχές χώρες. Δυστυχώς η βοήθεια αυτή, αντί να αυξηθεί, μειώνεται συνεχώς, ενώ ιδιαίτερα για τα θέματα του αγροτικού τομέα η βοήθεια είναι στο μισό απ' ό,τι ήταν τη δεκαετία του '80.

Η εξαθλίωση, η φτώχεια οδηγούν σε συγκρούσεις, σε τεράστια μεταναστευτικά ρεύματα, αλλά και σε τρομοκρατία. Απαιτείται μία νέα αρχιτεκτονική στο παγκόσμιο οικονομικό οικοδόμημα. Απαιτούνται θεσμοί, κανόνες και μια πολυμερής οικουμενική συμφωνία, η οποία θα βάζει φρένο στη διεθνή κερδοσκοπία και θα θέτει υγιείς βάσεις ανάπτυξης σ' αυτούς που δεν έχουν και δεν μπορούν.

Η πρόταση του νομπελίστα Τόμπιν

Ένα από τα βήματα που θα μπορούσαν να έχουν συγκεκριμένο αποτέλεσμα είναι η παλαιότερη πρόταση του οικονομολόγου νομπελίστα Τόμπιν. Η πρόταση αφορά τη φορολόγηση της κυκλοφορίας του κεφαλαίου σε όλες τις χώρες με σκοπό να συνδέονται περισσότερο και πιο μακροπρόθεσμα οι επενδυτές με τις επενδύσεις τους. Δηλαδή να ενισχύεται η μακροχρόνια επένδυση ως μέσον εναντίον της βραχυχρόνιας κερδοσκοπίας. Ο Τόμπιν αποσκοπούσε αρχικά στην επιβράδυνση της κερδοσκοπίας και όχι στη συγκέντρωση φορολογικών εσόδων. Αλλά για τις σημερινές ανάγκες και με τον εμπλουτισμό της πρότασης από ομάδες οικονομολόγων, φαίνεται πως οι πόροι μπορούν να καταλήγουν στην ανάπτυξη των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών, στην καταπολέμηση της φτώχειας για «της γης τους κολασμένους».

Σύμφωνα με μετριοπαθείς εκτιμήσεις (διεθνής μελέτη του 2001), ένας φόρος τύπου Τόμπιν σε ποσοστό 0,1% επιβαλλόμενος στις μετατροπές εθνικών νομισμάτων (συναλλαγματικές πράξεις) ακόμη και με τις περιοριστικές υποθέσεις ότι (α) οι διεθνείς συναλλαγματικές πράξεις μειώνονται στο μισό, (β) το 20% εξαιρείται της φορολόγησης και (γ) το 20% αποφεύγει τη φορολογία, θα συγκέντρωνε εισόδημα πλέον των 50 δισ. δολαρίων ετησίως. Το ποσό αυτό είναι υπερδιπλάσιο του ποσού που δαπανάται σε σταθεροποιητικά προγράμματα ανάπτυξης και ανθρωπιστικής βοήθειας, σε ειρηνευτικές υπηρεσίες και λοιπές δραστηριότητες του ΟΗΕ και των Οργανισμών του. Πενήντα δισ. δολάρια είναι ποσό 20πλάσιο απ' αυτό που έχει θέσει ως άμεσο στόχο ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ!

Διαχειριστικά προβλήματα

Ο φόρος Τόμπιν στον βαθμό που μπορεί να περιορίσει- προφανώς δεν θα εξαλείψει- την κερδοσκοπία και την αστάθεια των εθνικών νομισμάτων (που οφείλεται στην κερδοσκοπία) θα έχει θετικό αποτέλεσμα για την πραγματική

οικονομία πολλών χωρών. Θα αποτελεί ένα επιπλέον, μικρό, κόστος για τους κάθε μορφής επενδυτές και θα επηρεάσει ελάχιστα τη διεθνή κυκλοφορία του κεφαλαίου για παραγωγικές επενδύσεις. Ωστόσο, το κυριότερο πλεονέκτημά του είναι ότι έστω και ένα μικρό ποσοστό φόρου δίνει τη δυνατότητα συγκέντρωσης υψηλών ποσών, ικανών να χρηματοδοτήσουν αξιόλογα προγράμματα οικονομικής σταθεροποίησης, και κάτω από τις συγκεκριμένες συνθήκες να υποστηρίξουν προγράμματα εκπαίδευσης και αγροτικής ανάπτυξης στις πλέον φτωχές χώρες.

Τα διαχειριστικά θέματα που θα ανακύψουν είναι τεράστια, πλην όμως αντιμετωπίσιμα. Ένα σχήμα που έχει προταθεί είναι το 50% να παρακρατείται από τις κυβερνήσεις που το συγκεντρώνουν και το υπόλοιπο 50% να αποδίδεται σε διεθνείς οργανισμούς όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την Παγκόσμια Τράπεζα και τον ΟΗΕ. Επίσης, μπορούν να εξεταστούν και πρακτικά θέματα εξαιρέσεων (όπως η απαλλαγή συναλλαγών εθνικών κυβερνήσεων, κεντρικών τραπεζών, διεθνών οργανισμών ή συναλλαγών μικρού ύψους έως π.χ. 10.000 ευρώ).

Είναι σημαντικό ότι στην Ευρώπη- έστω και άτυπα- το θέμα μπήκε στην ευρωπαϊκή ατζέντα κατά τη διάρκεια της βελγικής προεδρίας το 2000. Η γερμανική και η γαλλική κυβέρνηση συνέστησαν τότε ομάδα εμπειρογνομόνων για να προχωρήσει σε προτάσεις. Όμως η αλλαγή πολιτικής κατεύθυνσης στις παραπάνω χώρες πάγωσε το θέμα.

Το θέμα ενός φόρου τύπου Τόμπιν είναι κατ' εξοχήν πολιτικό. Πρέπει να τεθεί και πάλι στη διεθνή πολιτική ατζέντα στους «G8», στον ΟΗΕ, στο Μπρέτον Γουντς, δηλαδή στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και στην Παγκόσμια Τράπεζα.

Νέα αρχιτεκτονική

Πριν από 40 χρόνια κανείς δεν πίστευε στο κοινό νόμισμα της Ευρώπης και κανείς δεν προέβλεπε τον τρόπο και τους ρυθμούς ανάπτυξης στην Κίνα. Μπορούμε να ισχυρισθούμε ότι με συγκεκριμένα βήματα είναι δυνατή μια νέα αρχιτεκτονική του διεθνούς οικονομικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος που θα οδηγούσε σε ρύθμιση της παγκοσμιοποίησης, σε μείωση των ανισοτήτων, άρα της φτώχειας, της απελπισίας, της πείνας. Η πρόταση είναι πολύπλοκη και δύσκολη, αλλά όχι αδύνατη.

Οι αλλαγές ξεκινούν πάντα από ιδέες, που αρχικά στηρίζουν λίγοι. Σήμερα, με το Διαδίκτυο και την ευχέρεια στις επικοινωνίες, μπορούν εύκολα να γίνουν πολλοί. Είναι παρήγορο ότι σε όλον τον κόσμο διανοούμενοι, τεχνοκράτες και πολιτικοί πιέζουν για ένα νέο σύστημα παγκόσμιας διακυβέρνησης. Γενικόλογες αναλύσεις, κατάθεση συμπαράστασης και αφορισμοί χαϊδεύουν αυτιά, αλλά δεν λύνουν κανένα πρόβλημα.